

HRVATSKI glasnik

Godina XVIII, broj 13

27. ožujka 2008.

cijena 100 Ft

**Đuro Taradija,
najbolji hrvatski vinogradar
u Mađarskoj**

Foto: Branka Pavić-Blazetin

Komentar

Prijateljstvo – nešto najlipše što nam se zgodati more

Ovoga marcijuša furd mi leti u glavi ona rečenica ku je rekao dr. Nikola Benčić prlje nekoliko tajednov na prezentaciji najnovije gradišćanske pjesničke zbirke, kako smo mi Gradišćanski Hrvati emotivni narod i da to dojde i prik pjesam. Imati emocije, djelomično znači omlahaviti se od sriće onda kad koga nanovič vidimo, ali i to da svoj ćutljivi naboj, uzbudjenost znamo i vandati iz sebe. Nazočila sam nekoliko puta kad su se našle različite naše grupe s prijatelji iz Hrvatske, i poslušala sam bezbroj puta tiradov što za nas Gradišćance značu ta partnerstva, ali prvi put sam čula, nedavno u Zaprešiću, da s našim prijateljstvom i Hrvati u matičnoj zemlji profitiraju. Koja korist, hasan more nastati iz takovih povezivanj? Kad su kulturna društva u pitanju, prvenstveno mislimo na stručnu pomoć: na uzajamno gostovanje, a zgodalo se da npr. prisički Zviranjak i instrumente je dostao od svojih partnerov, kot i Koljnofci od Buševčanov. Medjutim, što za nas najvažnije more biti, to je ona motivacija ka zbudjuje mlade na to da se moraju ku-tu rič i naučiti za laglju komunikaciju. U Umoku znam i takove ljude ki putem povezivanja s KUD-om Savski Marof držali su iznimno važnim da se sporazumu na tom jeziku koji onde još i dandanas leži na zubi samo starijih generacijov. Dakle, uz emotivni naboj ovi kontakti nosu i moćnu jezičnu poruku prvenstveno nam slabijim, samo od sebe zanemarenim iako točno se zna: ako se po ljeti jedan-dva puta najdemo, to nas još neće nikako spasiti u jezičnom pogledu. Ni tribi se sramovati kad se suze na naša lica ganu na samostalni put, to se je dogodilo pred kratkim i pri ponovnom spravišču Narde i Odre. Otkinuto prijateljstvo pred devetnaestimi ljeti su zopet skupadonesli lipi zajednički spominki, i privatni polet ljudi koji su se dobro ćutili u skupnom društvu i nisu se dali izgubiti. Već nek ganutljivo je bilo kako je govorila Kristina Glavanić, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave u Nardi, pred plenumom i većputi je morala stati u govoru da nastavi pletenje riči. Kad su Bizonjci izvlikli lani veliku hrvatsku zastavu pri dočeku delegacije iz Šenkovca, nigdor nije mogao hladan i ravnodušan ostati u objamljenju tovarušov, a nije to bilo samo zavolj državnoga simbola. Radost, oduševljenje prepoznatljivo je s obje strane, a ja se ufam da ću još diozimati na brojni takovi sastanki od uzvišenoga raspoloženja i da će vrijeda doznati i na drugi mjesti kakovo je to veselje, emocija, diboka vjera npr. za šenkovečke ter petroviske fajbegare, za četarske i sisačke folklorashe, za nardarske ter odranske ognjogasce takaj kot i za kemljanske jačkare skupa sa zborashe iz Laduča. Konkretno, te su veze još u bliskom planu, kako se Gradišće nanovič veže s „Lipom Našom“ jer od toga nam se lipše i ne more zgodati!

-Tiho-

„Glasnikov tjedan“

Upravo sam se vratila iz Hrvatske škole Miroslava Krleže sa svečanosti otvaranja ovogodišnjih Dana hrvatskoga jezika koji se ove godine odvijaju pod krilaticom «Prava je domovina zapravo jezik» i u znaku baštine podravske Hrvata. Iako ovaj broj zaključujemo prije negoli se Dani završe, potaknuta sam viđenim i doživljenim na razmišljanje u tjednu u kojem se u Hrvat-

skoj javnosti odlukom hrvatskoga Sabora od 1997. godine i službeno slave Dani hrvatskoga jezika kao spomen na donošenje Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga jezika. Zbilo se to, kao što nam je dobro znano, 15. ožujka 1967. godine, a Deklaracija je objavljena dva dana poslije, 17. ožujka, u tjedniku Telegram. U Hrvatskoj se Dani hrvatskoga jezika službeno slave od 11. do 17. ožujka. U pečuškoj hrvatskoj školi Dani hrvatskoga jezika slave se još od 1991. godine, i onaj tko je nazočio svečanostima, napio se hrvatskoga duha i snage hrvatskoga jezika. Ove su godine oni održani od 17. do 20. ožujka. Na svečanosti otvaranja, gdje se sve odvija isključivo na hrvatskom jeziku, nazočilo je tristotinjak učenika. A takva su bila sva četiri dana događanja, od ponedjeljka do četvrtka. Ne znam je li se u ožujku u još nekoj od hrvatskih škola u Mađarskoj priređuju toliko usredotočeni sadržaji kao u pečuškoj hrvatskoj školi, Dani hrvatskoga jezika. Po izvješćima mojih suradnika, moram zaključiti da ih nema. Hrvati u Mađarskoj pak zapravo bi dekretom

morali odrediti naše blag-dane od kojih bi jedan od crvenim slovima u kalendaru trebali biti upravo Dani hrvatskoga jezika, kada bi na svim razinama, u svim sferama hrvatskom jeziku poklanjali još veću pozornost nego što to činimo svakodnevno. Pet i pol milijuna ljudi govori hrvatski jezik, među njima je i naša hrvatska zajednica u Mađarskoj. Potpisnici Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga jezika, između ostaloga, davne 1967. godine rekli su: potrebno je osigurati dosljednu primjenu hrvatskoga književnog jezika u školama, novinstvu, javnom i političkom životu, na radiju i televiziji kada se god radi o hrvatskome stanovništvu, te da službenici, nastavnici i javni radnici, bez obzira otkuda potjecali, službeno upotrebljavaju književni jezik. Recitirao je Julijan: I ništa i nitko i nikada / Neće / I ne može / Zatvoriti usta naša / Da divanimo / Jezikom / Didaka naših / Jezikom / Matera naših... Jesmo li svjesni snage znanja jezika u našem bitku? Jezik učimo, i nikada ga nećemo uspjati u potpunosti naučiti. Hrvati u Mađarskoj brižljivije ga uče i čuvaju od mnogih drugih, ali je li to dovoljno ili ima još prostora njezi, učenju, ponosu, dovoljno li razmišljamo i sanjamo na materinskom jeziku, je li nam on svakodnevno žubori, miriše, ili smo tu negdje i vapimo kao pjesnik: Bez njega si bez imena. / Bez djedova, bez unuka, / U prošasti sjena puka, / U buduće niti sjena!

Branka Pavić-Blažetin

Glavna ulica u Santovu s odgojno-obrazovnim ustanovama. Slijeva učenički dom hrvatske škole, zatim zgrada i zemljište koje je kupila Hrvatska državna samouprava za izgradnju novog doma, te zgrada seoske škole. U daljini župna crkva.

AKTUALNO

Prednost dati školovanju u mjestu

Velika većina santovačkih roditelja izjasnila se za upis u hrvatsku školu

Održavanje mjesne škole već godinama zadaje brige seoskom vodstvu i zastupničkom vijeću, koje je uvidjelo da se ona u postojećem obliku dalje ne može održavati, prije svega jer za održavanje uz državnu normativnu potporu iz vlastitih izvora mora izdvojiti dodatno 40 milijuna forinti. Na dugoročnome planu to je neodrživo već i zbog toga što se time ograničava bilo kakav razvoj i škole, ali i cijeloga naselja. Dvije školske godine pokazale su da postojeće Opće prosvjetno središte, utemeljeno u ljeto 2006. godine, u zajedničkom održavanju samouprave Santova i Dautova u postojećem obliku nije dovoljno, nije zadovoljavajuće rješenje. Treba ići korak dalje, a to znači spajanje grupa, i putovanje učenika. Za budućnost mjesta, za budućnost odgoja i obrazovanja, za roditelje i djecu bilo bi najbolje da se školovanje riješi u mjestu.

„Nakon što se postavilo pitanje hoće li naša djeca od jeseni putovati ili će se pitanje školstva riješiti u mjestu, tražili smo odgovore, a za mišljenje smo pitali i roditelje. Osamdeset posto prednost su dali mogućnosti da se ono riješi u mjestu, da se djeca upišu u hrvatsku školu. Deset posto još razmišlja, a isti broj ne želi upisati u hrvatsku školu. Njima ćemo, na temelju ugovora o javnom obrazovanju, osigurati školovanje u susjednom Dautovu” – naglasio je nedavno načelnik sela József Feigl, u županijskom dnevniku Petőfi Népe, u broju od 12. ožujka. Zajednička ustanova sa sjedištem u Santovu u održavanju dvaju susjednih naselja utemeljena je 15. kolovoza 2006. godine. Na sjednici održanoj 7. ožujka Zastupničko vijeće Seoske samouprave u Santovu donijelo je odluku o otkazivanju ugovora o zajedničkom održavanju integrirane ustanove s 30. lipnjem, te o ukidanju Općega prosvjetnog središta Santovo–Dautovo od 1. srpnja, nadalje o preustroju mjesne zadaće u obavljanju javnog obrazovanja od iduće, 2008/2009. školske godine.

Nakon prethodnih razgovora održanih prije koji mjesec s čelnicima Hrvatske državne samouprave o mogućnostima da se santovačka djeca upišu u hrvatsku školu, a na temelju anketiranja santovačkih roditelja, Seosko vijeće jednoglasno je podržalo odluku da se započnu daljnji razgovori s Hrvatskom državnom samoupravom da primi one učenike koji se žele upisati u santovačku hrvatsku školu, da ona preuzme dječji vrtić i školu, nadalje pedagoge i djelatnike po ugovoru o suradnji dviju samouprava. Santovačka samouprava i nadalje želi sudjelovati u podupiranju ustanove u

održavanju HDS-a. Stoga će početi razgovori o suradnji, o ulozi santovačke samouprave, te njezinoj potpori Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu, koji od 2000. djeluje u održavanju HDS-a.

Prigodom susreta s načelnikom i bilježnikom sela Santova čelnici HDS-a Mišo Hepp i voditelj Ureda Jozo Solga izrazili su spremnost da se prime santovačka djeca, na što obvezuje i suživot dviju zajednica u mjestu, no jednako tako naglasili su da je to moguće samo ako djeca i roditelji prihvate pedagoški program škole, dvojezični tip nastave, od kojega održavatelj i jedna od triju naših najistaknutijih dvojezičnih škola u Mađarskoj nikako ne može, niti želi odstupiti. Riječ je o prvom i jedinom odgojno-obrazovnoj ustanovi Hrvata u Mađarskoj koja djeluje u održavanju HDS-a, a proteklih šest desetljeća bila je rasadnikom hrvatske inteligencije u nas.

Međuvremeno je u Santovu održan i roditeljski sastanak gdje su roditelji od održavatelja dobili informacije iz prve ruke. Postavljene su dvije alternative, spajanje grupa s dautovačkom školom, što će zasigurno ići s putovanjem učenika, ili mogućnost da se djeca upišu u hrvatsku školu. Time bi se osiguralo školstvo u mjestu, a povećanje broja učenika, njezino jačanje s te strane moglo bi pridonijeti još izglednijoj budućnosti hrvatske ustanove koja neosporno ima veće mogućnosti za uspješan rad.

Podsjetimo da se anketiranjem velika većina roditelja, čak 90 djece, izjasnila da je u slučaju preustroja mjesnog školstva svoje dijete spremna upisati u hrvatsku školu, 10 se nije odlučilo, a 14 roditelja ne želi upisati svoje dijete u hrvatsku školu, nego u školu susjednog naselja. Onima koji to ne žele, seoska će samouprava osigurati, na osnovi ugovora o javnom obrazovanju s dautovačkom samoupravom, da nastave svoje školovanje u sličnoj ustanovi, koja radi po istom programu. Ona za razliku od hrvatske škole, gdje je uvjet prihvaćanja dvojezičnosti, te pedagoškog programa, neće značiti nikakav dodatni teret učenicima.

U idućem razdoblju uslijedit će razgovori s HDS-om, usuglašavanje sa svim onim tijelima kojih se pitanje preustrojstva mjesnoga školstva tiče, odnosno s onima koji imaju zakonske obveze na davanje stručnoga mišljenja. Dakako, tek predstoje ozbiljni razgovori, dogovori između Santovačke seoske samouprave i Hrvatske državne samouprave kako bi se pitanje školstva u Santovu riješilo na obostranu korist, i zadovoljstvo.

S. B.

Skupština Vojvodine utemeljila Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Tomislav Žigmanov v. d. ravnatelj

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata novoutemeljena je ustanova hrvatske manjine u Srbiji. Odluku o njezinu formiranju donijela je 12. veljače Skupština Vojvodine koja je za v. d. ravnatelja Zavoda imenovala publicista Tomislava Žigmanova.

Što hrvatskoj manjini u Vojvodini znači utemeljenje ovoga zavoda, objašnjava zastupnik DSHV-a u Skupštini Vojvodine Dujo Runje. „Znači dosta, jer zajednica koja ga ima može raditi na projektima otkrivanja i očuvanja nacionalne kulture i običaja. Ovo je važno i zato što znači i da su Hrvati prvi put vrednovani potpuno istovjetno kao i ostale manjine.” Zavod koji je jučer odlukom Skupštine Vojvodine formiran, tek treba ustrojiti, dodaje Runje. „Jučer je imenovan vršitelj dužnosti Zavoda Tomislav Žigmanov. Koliko će tu biti uposlenih, to je na svakoj nacionalnoj manjini. Kod upošljavanja treba biti obazriv kako bi više sredstava ostalo za različite projekte koji bi donijeli konkretne rezultate glede kulture hrvatske zajednice.” Zastupnik DSHV ističe da će za funkcioniranje Zavoda biti osigurano šest milijuna dinara i da je sada na krovnom tijelu hrvatske manjine da ustroji novu ustanovu kulturne autonomije Hrvata u Srbiji.

Josip Stantić

BUDIMPEŠTA – Postignut je dogovor između Hrvatskoga nogometnog saveza (HNS) i Nogometnog saveza Mađarske (MLSZ) da se prijateljska utakmica između nogometnih reprezentacija Hrvatske i Mađarske odigra u subotu, 31. svibnja, u Budimpešti.

Uspješnim i službenim zaključenjem pregovora o organizaciji jedinoga preostalog pripremnog prijateljskog susreta hrvatske reprezentacije u programu priprema za EURO 2008, glavni tajnik HNS-a Zorislav Srebrić i predsjednik Vlatko Marković ispunili su želju stručnoga stožera i izbornika Slavena Bilića glede gostovanja u mađarskoj prijestolnici.

Bit će to posljednja provjera hrvatske reprezentacije uoči Europskoga prvenstva, odlaska u pripremni kamp u Bad Tatzmannsdorfu. Podsjećamo, Bilićevi „Vatreni” igrali su 6. veljače u Splitu s Nizozemskom, 26. ožujka gostovali su u Glasgowu, te 23. svibnja gostuju u Mariboru sa Slovenijom.

OSIJEK – Kako donosi Otvoreni radio, na Dravi mogla bi uskoro zaživjeti zamisao koja postoji već više od 40 godina. Naime, bude li sve prema planu, na riječnom vodotoku između Josipovca i Donjeg Miholjca do 2015. trebao bi niknuti 2,6 milijardi kuna vrijedan višenamjenski hidrotehnički sustav, prva hidroelektrana takvog tipa u Hrvatskoj. Gradnja popularno nazvane "vodne stube" donijela bi niz dugoročnih koristi, a time bi se trajno riješila regulacija vodotoka i obrana zaobalja od poplava. Studija, čija je izrada stajala oko pet milijuna kuna, prikazana je nedavno u Osijeku. Studiju karakteriziraju tehnička rješenja u skladu s prirodom, a predviđeni utjecaj na okoliš je minimalan. Župan Krešimir Bubalo uputio je poziv zainteresiranim stranama kojima bi gradnja višenamjenskog sustava na Dravi mogla bilo koristiti, bilo štetiti, da sudjeluju u javnoj raspravi kako bi se moglo zaključiti je li opravdano krenuti u takvu investiciju. Gradnjom planiranog objekta istovremeno bi se dobio novi cestovni prijelaz preko Drave, ali bi se njime mogla ostvariti i prosječna godišnja proizvodnja od 237 gigawat sati zelene električne energije. Stekli bi se i uvjeti za interventno prihranjivanje Kopačkoga rita u sušnim razdobljima, preko kanala Barbare i Stare Drave.

(Sanja Terzić)

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Mađarskoga prosvjetnog zavoda i Lektorata primijenjenih umjetnosti, 28. ožujka u prostorijama Zavoda s početkom u 15 sati priređuje se ovogodišnja izložba naslova «Prošlost i sadašnjost naših manjina». Riječ je o izložbi fotografija pristiglih na raspisani natječaj organizatora, još lani, koje je ocijenio ocjenjivački sud i koje organizatori izložbe namjeravaju i objelodaniti u obliku reprezentativnog fotoalbuma kao što su to učinili i prošle godine. Svi koji žele naručiti fotoalbum, mogu to učiniti na adresi: Lukács Mária, Nemzetiségi szakreferens MMIKL (1011 Budapest, Corvin tér 8) ili telefonom: 06-1-225-60-43, 06-70-459-3225, odnosno faksom: 225-6041.

MOHAČ – Za obnovu Šokačke čitaonice poduzetnik Zoran Mikuša darovao je pola milijuna forinti. Članovi Čitaonice su se i pojedinačno prihvatili obnove pojedinih dijelova zgrade. U obnovu se uključila i folklorna skupina udruge koja je dosada podarila u tu svrhu 120 tisuća forinti. Orkestar Šokadija također skuplja sredstva za obnovu, a dosada su uplatili na račun 35 tisuća forinti. Radovi obnove počeli će čim se skupe potrebna sredstva. Prilagodba i dogradnja stajala bi, prema planovima, oko 15 milijuna forinti. Zgrada bi dobila novo krilo i potkrovlje za izložbu i društvene prostorije od 120 četvornih metara, obavijestio nas je predsjednik Mohačke šokačke čitaonice Đuro Jakšić.

Stajalište parlamentarnog pravobranitelja nacionalnih i etničkih manjina

Koncepcija o parlamentarnom zastupstvu manjina

Predsjednici državnih manjinskih samouprava zamolili su parlamentarnog pravobranitelja nacionalnih i etničkih manjina dr. Ernőa Kállaija, kao zagovornika nacionalnih zajednica, da zajednički izradenu koncepciju parlamentarnog zastupstva manjina preda predstavniku Vlade. Manjinski je pravobranitelj ove godine prvi put sazvao II. manjinski okrugli stol na koji je kao gost pozvan Ferenc Gémesi, stručni tajnik Ureda premijera za manjinsku politiku. Manjinske zajednice ovim putem pozivaju Vladu da započne potrebna usuglašavanja za izradu prijedloga zakona koji će ispraviti već 15-godišnji propust kojim se krši Ustav.

Tekst koncepcije

Koncepcija zakona o parlamentarnom zastupstvu nacionalnih i etničkih manjina

Najveći je dug manjinske politike u Mađarskoj što nije uspjela ostvariti parlamentarno zastupstvo nacionalnih i etničkih manjina. Uslijed toga propusta manjinske zajednice ne mogu institucionalno sudjelovati u radu zakonodavstva. Osiguranje parlamentarnog zastupstva manjina nije njihova povlastica, nego služi ostvarivanju ustavnog prava. Kako bi Parlament još u ovom izbornom ciklusu mogao udovoljiti obvezi donošenja zakona, iznosim prijedloge za ostvarivanje parlamentarnog zastupstva manjina koji su usuglašeni s predstavnicima 13 nacionalnih i etničkih manjina.

Zakonsku regulativu smatram prihvatljivom u ustavnopravnom i manjinskopravnom pogledu ako udovoljava ovim kriterijima.

- osim uzimanja u obzir ustavnih okvira, svima 13 manjinskim zajednicama nudi stvarne mogućnosti za postizanje mandata parlamentarnog zastupnika,
- manjinske parlamentarne zastupnike biraju manjinski birači služeći se zakonom ustanovljenim povlasticama (popustom)
- manjinski parlamentarni zastupnici imaju jednaka prava kao i parlamentarni zastupnici izabrani prema općim pravilima, s tom razlikom da se oni mogu priključiti samo klubu zastupnika manjinskih udruga ili stranaka
- poradi ostvarivanja tih zahtjeva držim potrebnim izmjenu ustavnih odredaba.

U ustavu se mora deklarirati: *Poradi ostvarivanja prava manjina na zastupstvo, zakoni Republike Mađarske tijekom izbora za parlamentarne i zastupnike mjesnih samouprava osigurati će povlastice. Manjinske parlamentarne zastupnike biraju manjinski birači.*

1. Krug onih koji imaju pravo na izbore

Pravo na izbor i biranje imaju oni članovi manjinske zajednice koji – prema općim pravilima – imaju pravo na izborima za parlamentarne zastupnike. Ako na izborima manjinskih zastupnika mogu sudjelovati i članovi većinskoga naroda, zbog svoje brojčanosti mogu odlučiti o ishodu izbora.

Ako jedna manjinska stranka na izborima sudjeluje prema općim pravilima, to ne dotiče pitanje povlaštenoga parlamentarnog zastupstva manjina. Nasuprot tome popustom za lakše postizanje mandata manjinskih udruga mogu se koristiti samo članovi manjinskih zajednica kojima se na taj način želi dati prednost u interesu ravnoteže s pritiskom asimilacije većinske države.

Iz toga proizlazi da je ustavni zahtjev da manjinski zastupnici izabrani s popustom legitimaciju za postizanje mandata ne dobiju od svih birača, nego punomoć mora potjecati od manjinskih birača.

Radi registracije manjinskih birača mora se utemeljiti manjinski birački popis (imenik). Svrishodno je to na neki način povezati s biračkim spiskom koji se sastavlja za izbore mjesnih manjinskih samouprava.

Na birački popis manjinski birači se uzimaju na svoj zahtjev. Odbor koji sastavlja manjinska zajednica, može provjeriti birački popis. Odboru se mora dati pravo na to da ocijeni: pripada li osoba danoj manjinskoj zajednici. Procedurom koja je regulirana zakonom odbor može odbiti uzimanje na popis ako se izjava osobe ne zasniva na stvarnom identitetu nego radi zloporabe izbora. Kako bi odbor mogao donijeti što temeljitiju odluku, moraju se odrediti objektivni kriteriji o pripadnosti manjinskoj zajednici koji se tijekom uzimanja na birački popis moraju primjenjivati. Imenik uzetih na birački popis mora biti objavljen, javan. Tajnost manjinskog izbornog popisa sprečava manjinske zajednice da istupe protiv onih radnja koje krše kolektivno pravo na samoupravljanje i na samosvijest. U svezi s odlukom o uzimanju na birački popis treba osigurati mogućnost sudskog prava na žalbu (pravni lijek).

2. Postavljanje kandidata

Na izborima manjinske udruge (stranke) koje kandidiraju, postavljaju liste.

Razlozi su glasovanja na liste da se glasovi birača bolje koncentriraju nego da na izbore izlaze pojedinačni kandidati. Ako mandat ostane nepopunjen, nisu potrebni međuvremeni izbori jer mjesto zastupnika koji je ispao zauzima sljedeći s liste.

Za postavljanje liste manjinskoj udruzi (stranci) potrebna je vlastoručnim potpisom

ovjerena preporuka deset posto birača uzetih na birački popis, ali barem 500 birača.

Pravo na postavljanje liste – budući da je mandat s popustom kolektivno pravo – razložno je osigurati isključivo onim manjinskim udrugama (strankama) koje imaju stvarnu podršku zajednice. U nedostatku ovoga postoji mogućnost da se manjinski glasovi usitne, što može onemogućiti postizanje mandata.

3. Tijek izbora

Područje Republike Mađarske po manjini čini jedan izborni okrug.

Nacionalne i etničke manjine žive raspršeno, stoga ni u jednom pojedinačnom ili područnom izbornom okrugu nisu u većini. Tome da se ta nepovoljnost izjednači služi 13 izbornih okruga.

4. Glasovanje

Birači uzeti na manjinski birački popis osim pojedinačnog kandidata mogu glasovati ili na manjinsku ili na područnu stranačku listu.

Manjinski birači imaju dva glasa, ili se moraju odlučiti žele li podupirati postizanje mandata onoga kandidata koji je na manjinskoj listi, ili onoga koji je na područnoj listi koju je postavila stranka. Na manjinsku listu može glasovati samo birač koji se nalazi na manjinskome biračkom popisu. Ali manjinski birač može odlučiti i tako da neće glasovati na manjinsku, nego na područnu listu. Prema tome može preuzeti glasački listić manjinske ili okružne područne liste. Svoje političke preferencije manjinski birač može izraziti glasovanjem na pojedinačnog kandidata okruga. Dakle, pravo na slobodu ispoljavanja svoga političkog uvjerenja nije mu okrnjeno ni onda ako glasuje za manjinsku listu, te tako ne može podupirati postizanje mandata područne liste.

5. Utvrđivanje izbornih rezultata

Cilj izbornih popusta za manjine jest da se ukine neravnopravnost koja proizlazi iz njihove manje brojčanosti. Bez toga manjinske zajednice nemaju realne mogućnosti za dostizanje broja glasova potrebnih za njihovo zastupstvo.

Prema važećoj regulativi političke stranke s državne liste do zastupničkog mandata dolaze na temelju zakonom određenog računanja razmjerno broju dobivenih glasova. Kako bi se manjinama osiguralo zastupstvo, predlažem ove popuste:

Da manjinska lista može doći do mandata s državne liste istim brojem glasova kao i nemanjinska stranačka lista, s tom razlikom da ne bude uvjet prelaženje izbornoga praga od 5%.

Na taj bi način bilo omogućeno postizanje mandata samo brojčano najvećim manjinama.

Zato predlažem dopunski propis: ako na navedeni način nema mogućnosti za postizanje mandata, neka pravo na jedan mandat po manjini dobije ona kandidacijska udruga koja dobije najveći broj, ali barem tisuću glasova.

Većina državnih manjinskih samouprava, s obzirom na broj svojih birača, postizanje mandata željela bi vezati za tisuću glasova. Taj je broj znatno manji od broja koji je potreban za postizanje mandata prema općim pravilima. Unatoč tome, to smatram ipak prihvatljivim zato što po stavku 2. § 61. Zakona LXXVII iz 1993. godine o pravima nacionalnih i etničkih manjina jedna zajednica može se priznati manjinom ako to barem tisuću osoba koje se smatraju pripadnikom zajednice traži kod Parlamenta u obliku narodne inicijative, ili ako ima najmanje tisuću birača.

Izvor: www.obh.hu

BUDIMPEŠTA – Kako je Hrvatski glasnik izvijestio predsjednik Skupštine Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, iduća redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave bit će održana 19. travnja 2008. godine s početkom u 10 sati u Prisiki. Predsjednik moli sve zainteresirane da svoje primjedbe i prijedloge (i prijedloge tijela ili ustanova na čijem ste čelu), u pisanom obliku, pošalju na adresu Ureda Hrvatske državne samouprave najkasnije do 31. ožujka 2008. godine.

Za dnevni red sjednice predviđeno je:

Izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, Izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik. (Referent: Mišo Hepp, predsjednik). 1. a) Izvješća zamjenika predsjednika. (Referenti: Đuso Dudaš, Matija Šmatović)

Izvješće županijskih predsjednika o stanju i problemima regija. (Referenti: predsjednici regija) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatske državne samouprave i institucija za 2007. godinu. (Referent: Mišo Hepp, predsjednik)

Izvješće o radu Hrvatske državne samouprave i institucija za 2007. godinu. (Referent: Mišo Hepp, predsjednik)

Donošenje odluke o raspodjeli novca za sufinanciranje djelatnosti mjesnih hrvatskih samouprava, ustanova i udruga. (Referent: Šandor Petković i Marija Vargović)

Rasprava o stručnom materijalu o strateškom razvoju hrvatske zajednice u Mađarskoj Pripreme programa Državnoga hrvatskog dana u Bačko-kiškunskoj županiji. (Referent: predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja)

Donošenje odluke o kriterijima dodjele odličja HDS-a. (Referenti: Predsjednici odbora)

Ostala pitanja i prijedlozi.

ZAGREB – Kad se uspostavi i vanjska granica Europske unije, hrvatska državna granica bit će jedna od najdužih u Europi. Uz iznimku Poljske, upravo će u Hrvatskoj biti najduži dio kopnene granice EU-a, istaknuo je u nedavno pomoćnik ministra unutarnjih poslova Filip Dragović. Na predstavljanju novoga twinning projekta »Priprema za implementaciju šengenskog acquisa« u Ravnateljstvu policije u Zagrebu, Dragović je podsjetio da je riječ o četvrtom projektu s područja prilagodbe šengenskim standardima koje Hrvatska provodi uz financijsku potporu iz fondova Europske unije. »Uz poljoprivredu, Schengen je jedno od najskupljih područja koja čekaju Hrvatsku u nastavku prilagodbe europskim standardima«, podsjetio je Dragović i dodao da je riječ o osjetljivom području s obzirom na to da države članice posebnu pozornost posvećuju upravo provedbi mjera na vanjskim granicama Unije. Podsjećajući da se Schengen često opaža kao posao iz isključive nadležnosti granične policije, Dragović je upozorio da je riječ o mnogo širem spektru poslova koji uključuju i krim-policiju pa i upravne i inspeksijske poslove. »Ako gledamo vremenski rok, a to je 18 mjeseci za njegovu provedbu, mislim da ćemo rezultate ovog projekta imati upravo onda kada oni budu najpotrebniji Hrvatskoj«, najavio je. Predstavnik Europske komisije Stephan Dahlgren naglasio je kako sve članice EU-a žele da Hrvatska što prije uvede sve šengenske mjere zaštite granice. Slovenski veleposlanik Milan Orožen Adamič najavio je da će deset slovenskih stručnjaka pomagati Hrvatskoj u provedbi novoga projekta. Hrvatska je za to od EU-a dobila milijun eura, a novac je namijenjen za jačanje hrvatske granične policije uvođenjem standarda i prakse EU-a.

SUBOTICA – O životu i problemima hrvatske manjine nedovoljno se izvještava, i u Srbiji i u Hrvatskoj, kaže konzulica gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Subotici Ljerka Alajbeg. »Smatramo da još ima prostora da se o Hrvatima u Vojvodini više govori. Mislimo da oni nisu dovoljno zastupljeni u medijima, ni ovdje u Srbiji ni u Hrvatskoj. Želimo to popraviti«, izjavila je konzulica gerant. S tim ciljem Generalni konzulat započeo je razgovore s predstavnicima hrvatskih medija u Vojvodini i dopisnicima najvećih informativnih kuća u Hrvatskoj. U diplomatskom predstavništvu Hrvatske u Subotici je održan prvi takav sastanak na kojem je bilo riječi o ustroju i budućnosti medija koji u Vojvodini informiraju na hrvatskom jeziku.

Jamstvo za dobro učenje hrvatskoga jezika jest nastavnik

Petra Penzeš, apsolvantica Sveučilišta u Sambotelu na struci povijesti i hrvatskoga jezika, u veljači je održavala sate praktičnih vježba u Okružnoj osnovnoj školi „Katarina Zrinski” u Serdahelu. Iskušala je zvanje učiteljice i u praksi, i još uvijek misli da bi voljela biti učiteljica, bude li se mogla zaposliti.

Petra Penzeš

Ako netko želi biti nastavnik, odnosno dobar nastavnik, treba da se izdvaja zalaganjem, poticajima i kreativnošću te ima visok stupanj emocionalne inteligencije i socijalne zrelosti. Najhumaniji je zadatak nastavnika uložiti sve svoje znanje, umijeće, požrtvornost i beskrajnu ljubav kako bi pomogao djetetu da razvije svoje intelektualne, fizičke i moralne sposobnosti, da bude sretno i uspješno. Nije to lagan posao pogotovo kod nestašnih i nemirnih učenika. Tko nema ljubavi za djetetove sposobnosti, teškoće i interese, bolje da taj poziv ne prihvati jer će biti nesretan i on i djeca.

Razmisli li to netko doista dobro kada se odluči za studije nastavničkog smjera ili se tek suoči s time kada dobije mogućnost podučavanja na praksi, ovisi o osobi. Svaki student nastavničkog smjera može iskusiti svoju sposobnost prije negoli se zaposli za učitelja, naime, za njih je obvezatno hospitiranje u školama i održavanje sati u okviru praktičnih vježba.

Petra Penzeš, po svemu sudeći, odabrala je za sebe dobro zvanje, jer nakon hospitacija i održavanja sati dobila je još veću volju da postane učiteljicom, no danas nije dovoljno samo htijenje kada se zna da zbog smanjenja broja djece spajaju razrede, a i školske ustanove.

Petra Penzeš, apsolvantica Sveučilišta u Sambotelu, završava na struci hrvatskoga jezika i književnosti te povijesti. Osnovnu je školu završila u rodnome Serdahelu i nastavila je školovanje u Hrvatskoj gimnaziji u Budimpešti gdje, kako reče, vrlo se dobro osjećala i usvojila znanje hrvatskoga jezika, još je i danas u vezi s profesoricama. Nakon mature primljena je na Sveučilište u Sam-

botel. Preostalo joj je nekoliko ispita i diplomski rad.

– Odrasla sam u obitelji prosvjetnih djelatnika, mama mi je odgojiteljica, a tata učitelj hrvatskoga jezika i povijesti. Upijala sam u sebe ljepote i probleme školstva i podučavanja pa valjda odavde i želja da postanem učiteljica. U Sambotelu slušala sam osam semestara i sada sam bila na hospitacijama u Gornjem Četaru i Serdahelu. U Gradišću mi je bilo malo teže jer tamo uče gradišćanski dijalekt, no u sedmom i osmom razredu već književni jezik. Uživala sam u satima. Mislim da sam dosta dobro uspjela motivirati djecu, možda i zato što su vidjeli novu osobu pa im je to neka promjena – kazala je Petra poslije održanih sati u Serdahelu.

Hoće li naći radno mjesto kao učiteljica, još ne zna, ponajprije bi voljela to, no ako ne uspije, kaže da će vjerojatno otići u inozemstvo raditi, ako joj uspije, onda prije svega želi u Hrvatsku, ali ako ne, onda nekamo dalje.

Petrina mentorica iz hrvatskoga jezika u Serdahelu bila je učiteljica Jelica Mihović-Adam. Ona joj je pomogla kod pripremanja sati, davala savjete i pratila njezin odgojno-obrazovni rad. Prema njezinu mišljenju, Petru su djeca vrlo dobro prihvatila, ona je bila uvijek ljubazna s djecom, vesela i nasmijana, što djeca vrlo vole.

Ona ju je izvijestila i o problemima podučavanja hrvatskoga jezika:

– Jamstvo (garancija) za dobro učenje hrvatskoga jezika jest nastavnik, njegova ljubav prema jeziku, prema djeci, stručna sprema, odanost i humanost, ali uz to potreb-

ni su i drugi uvjeti, mislim da su vrlo važni dobri udžbenici i pomagala što, nažalost, kod hrvatskoga jezika još uvijek nedostaju, mislim tu na škole s predmetnom nastavom, jer time sam upoznata više.

Serdahelsku školu pohađaju učenici koji gotovo nikakvo znanje hrvatskoga jezika nemaju kada započnu prvi razred, stoga su potrebni takvi udžbenici koji jezik počinju podučavati od nule, s mnogo crteža itd. To i imamo. Veći su problem viši razredi, tamo većinom radimo iz knjige Jolanke Tišler i Janje Živković-Mandić «Hrvatski jezik za početnike». Možda bi knjige trebale biti i suvremenije, djeca trebaju mnogo slika u udžbenicima i teme koje su njima bliske. Poželjno bi bilo da uz udžbenike ima i audiokaseta na kojoj mogu čuti vjerodostojni izgovor. Nažalost, u svakom školskom godištu hrvatski udžbenici kasne, za osmi razred ove godine nismo ga ni dobili. Snalazimo se fotokopiranjem, ali to nije rješenje, djeca papire lakše izgube, pobrkaju, nemaju pomagala koje mogu uzeti u ruke i kod kuće. Zahvaljujući draškovečkoj školi, imamo udžbenike iz Hrvatske, iz njih također možemo upotrijebiti neka štiva, fotokopirati ih, ali ni to nije pravo rješenje. Dobra bi bila i neka pomagala iz narodopisa, imamo knjige, ali djeca su otvorenija za drugi način informiranja, npr. preko dvd-a. Zbog tih nedostataka nastavnik mora biti vrlo kreativan, pratiti razne mogućnosti s kojima mogu otvoriti oči učenika, s kojima mogu dati ljubav prema jeziku i kulturi. I na to trebaju pripaziti mladi nastavnici.

Beta

Petra s učenicima u serdahelskoj školi

Intervju s Antonom Slavićem, autorom pjesničke zbirke *Plajgorski zvoni*

„...Domovina je ostala od gradišćanskoga vrimena kroz cijeli žitak, kao jedan pečat na meni“

Anton Slavić, rođen je u Plajgoru 1934. ljeta, osnovnu školu je pohađao u rodnom selu, a gimnaziju je započeo u Juri kod benediktincev. Po zatvaranju škole prođe u Južnoslavensku gimnaziju u Budimpeštu, zatim je student Pedagoške visoke škole u Pečuhu. Velika revolucija 1956. i njega najde u bigu, iz Austrije prođe u Nimšku. Onda studira slavistiku, potom bogoslovlje. Posvećen je za dušobrižnika u Kölnu 1965. ljeta. Sve do 1989. služi Boga i dušobrižnik je gastarbajtarom iz bivše Jugoslavije u Nimškoj, dokle ga ne dotakne velika želja za užom domovinom. Vraća se u Gradišće i kroz deset ljet dugo ostane farnik u Filežu, a kasnije se brine i za mjenovske vjernike. Ljeta 2003. zavolj zdravstvenih uzrokov stupi u mirovinu i znova izabere za svoje prebivalište Nimšku. Pjesme piše od rane mladosti i pjesmaricu *Protuliće* ima putem šapirografirane tehnike. Toliko moremo doznati od autora, lani izdane pjesničke zbirke *Plajgorski zvoni*, ki se je pred kratkim obrnuo i u Čepregu, prigodom promocije vlašće knjige.

Razgovarala: Timea Horvat

Anton Slavić

Gospodine, hoćete mi reći, zašto smo morali toliko ljet čekati na vaše pjesme?

– Polag moje zadaće da sam farnik, imam čuda djela, i to djelo ter ove pjesme sam rivao na kašnje vrime. Sad mislim da je doba va mirovini da djelam u tom duhu, da napišem i poberem pjesme ke sam toliko ljet napisao. Tako je došlo sad do ovoga izdanja knjig.

Rekli ste da ste jur u ranoj mladosti pjesme pisali i da Vam se je ta prva sveska pjesam izgubila. Danas Vam je žao zato ali vridno bi bilo i te izgubljene pjesme imati u jednoj zbirki?

– Meru škoda ča se je zgubilo, kad bi se pronašlo i to bi se integriralo, odnosno bilo bi dobro imati va jednoj knjigi da sve to ostane kot spomenik. Istina, pjesme iz ranijeg doba nisu tako zrele, ali ja zato rado gledam najzad na to vrime kad je bilo čuda kritičnoga va žitku i kad sam morao iza toga istinu izabrati, i se za ono odrediti ča mi dušno spoznanje veli. Dakle, ova knjiga pravoda nije na književnom jeziku, nek na našem gradišćanskom jeziku. Nikola Benčić je svenek htio reći „nu po domaću pisati“, po tom dijalektu ča je naša narodna duša hrvatska, gradišćanska.

A Vi na kojem jeziku se laglje izražavate?

– Ja bih rekao na gradišćanskom, iako sam cijeli život va tuđini, ali domovina je ostala od gradišćanskoga vrimena kroz cijeli žitak, kao jedan pečat na meni.

Ako smo pri domovini, štala sam u ovoj vašoj knjigi da su vas dr. Nikola Benčić nazvali „putnikom med sviti“ ali zapravo s takovom velikom nostalgijom pišete za vaš Plajgor, za vaše rodno selo da to se ne more obajti...

– Znete, to je zato kad ja nisam mogao prvo progutati ča se stalo s tim selom. To selo je bilo koč jedno cvatuće selo ko je imalo 370 stanovnikov, ali je onda doliprošao broj stanovnikov ispod sto. Plajgorci su pobignuli 56. ljeta po cijelom svitu, i to je za mene i danas jedna rana kad vidim da već nikada neće biti tako kako je koč bilo. U tom pogledu sam pesimist i meni je žao i jedva morem to primiti da se s tim pomirim.

I kad danas idete domom na Plajgor, onda nek tugu imate u sebi?

– Ne, ja nosim i radost u budućnosti da Bog pelja svaku sudbinu. Oprostite, ja sam vjeran, ča se toga tiče i povezan s Bogom i pokušim riješiti ov problem i djelati na njem, koliko je moguće.

U ovoj knjigi imate raznovrsne pjesme, u tom smislu da Vi pišete i za dicu, za vjeru i za politiku. Kako ćutite, koje Vaše pjesme su najbolje, na koju temu?

– Sve teme ke su aktualne jednoga vrimena, kad je bila revolucija va Ugerskom, onda to, kad je bila va Hrvatskom boj, onda to moram napisati. Ne bih bio pravi pjesnik ako ne bih uzeo stav onoga vrimena va kom živimo, i prik česa prikrojdemo.

Sad kad imate u ruki ovu knjigu, sad vam je laglje?

– Laglje mi je jer sam vidio stoprv čera kako to narod naš cijeni. Ja nisam ni u snu mislio takovo oduševljenje kako su me na Fileži i Mjenovi skupa primili i knjigu, i vidim da je narod žajan i gladan za duhovnom hranom ča im se nudi, i zbog toga sam oduševljen.

Kako se Vam vidi danas, ovde u Čepregu?

– Isto to morem reći i za Čepreg. Ovo je dijaspora u potpunom smislu med Ugri, kade se jezik čuva i kade se kurzi načinjaju da se dica ne zabidu jezik. To vrlo pozitivno djeluje na mene.

U ovoj knjigi imamo dio vaših pjesam ili ovo je sad u cjelini, završetak jednoga perioda?

– Ne, kako sam rekao i prlje, doseg sam bio farnik, nisam imao vrimena. Imam još pjesme ke su me vandali u takozvanimi *Farskimi visti*, te kanim pobrati da sve skupaspravim ča je još ovde, ča je još pisano koč.

To zlamenuje da sad imamo ovu prvijencu i vrijeda ćemo imati vašu drugu knjigu?

– Ufam se. Ne kanim sada reći kada, jer onda ako se odredi na kašnje vrime, onda sve će biti jako nezgodno. Dakle, koliko je moguće, pašćit ću se da i to čim prvo dojde va ruke publike.

Onda pero niste hitili, a vjerojatno i ne kanite još hititi...

– Pero ne kanim hititi iako me spričava moj beteg. Imao sam srčani udar i zumljenje va glavi, ča mi čuda brige načinja i zbog čega sam većputi jako žalostan, ali moram se s tim pomiriti, ako mi je to sudbina dala na ramena da je nosim.

Ali vaša dužnost je i to da nam pišete...

– Da, tako izgleda. Talenat je ovde da ga ne zakopamo, nek da ga ishasnujemo na blagoslov i na dobrobit naroda za koga djelamo i živimo!

Večer gradišćanskih Hrvata iz Mađarske

Timea i „Kajkavci” obradovali Zaprešić i okolicu

U Gradišću u Mađarskoj postoje još samo dva sela koja njeguju kajkavsko narječje, a Umok, mjesto iz kojeg dolaze „Kajkavci”, jedno je od njih. Timea je prvu zbirku napisala na književnome hrvatskom, a drugu priprema na gradišćanskome. Općina Brdovec ponudila se da u potpunosti preuzme brigu o izdavanju nove Timeine zbirke.

Timea Horvat za sebe uvijek kaže da je novinarka, ali ona je i pjesnikinja, i osoba koja povezuje Hrvate u domovini i Gradišću, a onaj tko radi taj posao s takvim zanosom i voljom, u prvom redu je – čovjek. I to veliki čovjek. Timea je u nešto manje od desetak godina ostvarila kontakte s kulturno-umjetničkim društvima Januševec, Hruševec Kupljenski, Mihovil Krušlin Šenkovec, ali i s nekoliko osnovnih škola u zaprešićkome kraju, te ih povezala s gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj. Početkom travnja organizirana je i jedna drugačija svečanost, svečanost poetsko-slikarsko-glazbene večeri u Pučkom otvorenom učilištu u Zaprešiću čija je mala koncertna dvorana bila pretijesna za sve posjetitelje koji su željeli prisustvovati promociji Timeine zbirke pjesama pod nazivom „Ako nisi tu”. Iako je ta knjiga napisana prije gotovo jednog desetljeća, zaprešićka promocija pobudila je velik interes publike. Zbirku pjesama na standardnome hrvatskom jeziku novinarka Timee Horvat, koja je nastala kao plod studija kroatistike i književnosti, predstavio je književni kritičar Đuro Vidmarović osvrnuvši se pritom i na prošlost gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj. Pjesme iz predstavljene zbirke recitirala je pjesnikinja Đurđica Haladi, a autorica je pročitala nekoliko svojih novih pjesama, ovoga puta pisanih na specifičnome gradišćanskom jeziku koji je bliži gradišćanskim Hrvatima te koji želi zabilježiti za buduće naraštaje.

– Svoju novu zbirku pišem na gradišćanskom jeziku jer sam vidjela da mnogim našim Hrvatima književni jezik nije dovoljno jasan. Naš specifični jezik moramo zadržati jer mi smo posljednja šansa da on opstane i u idućem razdoblju. Ako sad ne nastavimo s ovakvim načinom povezivanja i čuvanja jezika, za pedeset godina nas neće biti, rekla je Timea pročitavši neke pjesme za novu zbirku.

A tiskanje nove zbirke, kad bude gotova, financijski će popratiti Općina Brdovec, najavio je donaćelnik Općine Brdovec Josip Maleković, te je posebno naglasio kako bi Hrvatska morala više povesti brige o našim potomcima koji žive izvan Hrvatske, posebno imajući na umu teške uvjete stvaranja na materinskom jeziku.

– Mi nećemo samo pratiti izdavanje nove Timeine knjige, nego ćemo je u potpunosti financirati iz proračuna Općine Brdovec, na kraju je naglasio gosp. Maleković.

Cjelovečernji kulturni program u Zapreši-

Goste je pozdravila Ljerka Vladović, ravnateljica Pučkog otvorenog učilišta u Zaprešiću, pokraj nje Timea Horvat, Đurđica Haladi i Đuro Vidmarović

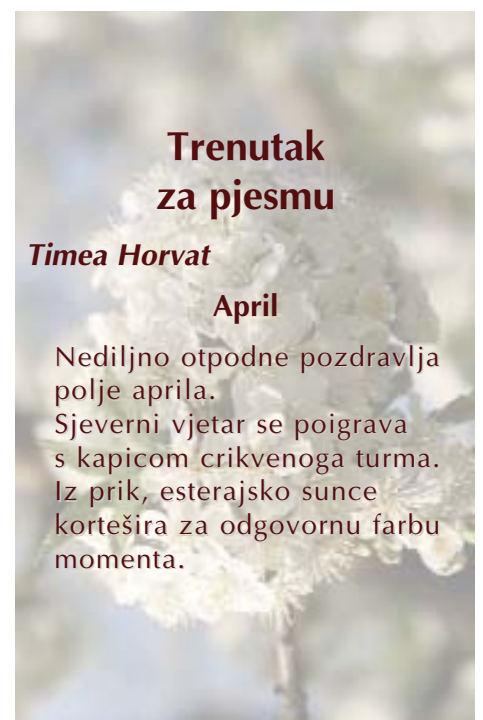
ću vodila je ravnateljica zaprešićkog otvorenog učilišta Ljerka Vladović koja je istaknula kako je Umok, odakle su gostovali i tamburaši, jedno od posljednja dva sela u mađarskom dijelu Gradišću u kojima se govori kajkavski gradišćanski, a naglasila je i značaj ovakvih druženja.

– *Koliko ja znam, ova druženja počela su početkom ovoga stoljeća, a proširila su se na nekoliko naših kulturno-umjetničkih društava. Ta suradnja omogućila je da se kroz nove kontakte i mladi u Mađarskoj aktivnije prihvate učenja hrvatskoga jezika. Možemo reći da su ti susreti spasili opstanak gradišćanskoga kajkavskog i pomogli njegovu održavanju, ali ti susreti pomogli su i našim društvima da osjete što znači život izvan domovine i oduševljenje kad se ostvare kontakti, naglasila je Ljerka Vladović.*

Sve to pak može se i treba zahvaliti Timei koja je prepoznala tu vrijednost i kroza svoje pjesničke izričaje, ali i novinarskim radom, podigla ta druženja na jednu višu razinu. Uz Timeu su u Zaprešiću gostovali i članovi Tamburaškog orkestra „Kajkavci” iz Umoka, mjesta udaljenog 10 km od graničnoga mjesta Šoprona, u kojem se već pola stoljeća njeguje kajkavska riječ. A da se doista njeguje, pokazali su tamburaši kroz pjesmu i svirku. Nažalost, u novinama se to ne može prenijeti i pokazati, ali emocija je bilo toliko da ih se

gotovo moglo opipati. U nastavku večeri otvorena je i izložba grafika Lajoša Brigovića u Galeriji Razvid, a izložbu je moguće razgledati do 2. travnja. Cijelo događanje u POU Zaprešić financijski su pomogli Općina Brdovec, Grad Zaprešić i Zagrebačka županija.

Foto i tekst: Dražen Mufić

Snaga hrvatske pisane riječi, u novinstvu i pjesništvu

U ponedjeljak, 10. ožujka, između 14 i 16.30 bili su nam gosti supružnici Branka i Stjepan Blažetin. Na poziv Odjela za hrvatski jezik Instituta za narodnosne i strane jezike pri Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji došli su Branka Pavić-Blažetin i njezin suprug Stjepan Blažetin da nam predstavu naš tjednik Hrvatski glasnik te književni rad pjesnika i prevoditelja, profesora Katedre za hrvatski jezik i književnost te rusistiku na Pečuškome sveučilištu Stjepana Blažetina. Susret je organiziran isključivo za studente i profesore Odjela za hrvatski jezik, no pozvali smo i neke naše vrijedne aktiviste za koje smo bili sigurni da će se odazvati našem pozivu jer imaju za to slobodnog vremena i zanima ih tema susreta. Tako je u predavaonici bilo nas petnaest Hrvata i Hrvatica.

Iz predavanja smo saznali da glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika ima tri diplome: pravničku, filozofsku i novinarsku, a suprug joj je s njom zajedno studirao na zagrebačkom sveučilištu. Ondje je i magistrirao s temom «Književnost Hrvata u Mađarskoj od 1918. do danas», što je i naslov knjige koju mu je izdala Knjižnica Neotradicija u Osijeku 1998. godine. Za sve nas koji predajemo književnost Hrvata u Mađarskoj ili se za nju zanimamo važna je njegova Antologija hrvatske poezije u Mađarskoj 1945–2000. koja nosi naslov Rasuto biserje, a koju je izdao Hrvatski znanstveni zavod u Pečuhu 2002. godine. Stjepan ima objavljeno više svojih pjesama: Krhotine – pjesme u Generacijskoj antologiji (1991), Porcija besmisla zb(i)rka objavljena u Pečuhu 2003. godine u Biblioteci Prozor/Ablak Hrvatskoga znanstvenog zavoda te nekoliko knjiga prijevoda s mađarskog na hrvatski jezik, a to su: Miklós Radnóti: Neskladnom vremenu usprkos – prijevod pjesama (1997), Tvrtko Vujić: Paklene priče – prijevod reportaža (2001), Péter Eszterházy: Žena, Péter Eszterházy: Pomoćni glagoli srca, itd.

Branka je rođena u Sukošanu, blizu Zadra, a Stjepan u pomurskom Serdahelu u Mađarskoj. Sudbina je tako htjela da se upoznaju u glavnom gradu Hrvatske, vjenčaju u Serdahelu, a nastane u Pečuhu. Imaju dvoje djece: Vjekoslava i Danijela.

Iako imamo tako dobro potkovanu glavnu urednicu, a u njezinu radu joj si-

gurno pomaže i suprug, kako je to već običaj u dobro funkcionirajućim obiteljima gdje ljudi međusobno razgovaraju i o svojem poslu, iako imamo i naše dobre novinare, ipak, kako smo to doznali iz uredničinog predavanja, nemamo toliko pretplatnika koliko bismo, da se blago izrazim, mogli imati. Što je tome uzrok? – bilo je postavljeno pitanje. Pokušalo se na to i odgovoriti ili bar nagađati. Ja se tome ne čudim, iako me to kao Hrvata boli, jer na osnovi Biblije znam da uskim i trnovitim putem, koji vodi u spas, ide mnogo manje ljudi nego širokim, lakšim koji vodi u propast. To je činjenica, koja bi se mogla mijenjati, i trebamo na njoj mijenjati, svatko prema svojoj savjesti, ali zbog ljudske slabosti to ide malo teže.

Branka nam je prikazala povijest našega lista od oslobođenja do danas a svojim, kako je rekla, razmišljanjem naglas poticala nas je da svatko u sebi tu stvar dalje promisli. Dobili smo uvid u izdavanje Glasnika i Hrvatskog kalendara, čija je ona također glavna urednica. Potaknula nas je da u svojim sredinama vrbujemo nove pretplatnike.

Nazočni su postavili neka pitanja koja se odnose na prisustvo dijalekata i mjesnih govora u Glasniku. Glavna urednica odgovorila je da, naravno, i oni imaju svoje mjesto u našim novinama kada, naprimjer, nekoga citiramo tko se služi svojim mjesnim idiomom ili kojim drugim dijalektom, ali je hrvatski standardni jezik onaj koji sve Hrvate spaja i koji je moguće usvojiti barem tako da ga razumijemo. Ja sam kao potvrdu toga naveo za primjer svoju pokojnu baku Mariju Gorjanac-Blažetin, Šokicu iz Santova, nekadašnju vjernu Glasnikovu pretplatnicu i čitateljicu, koja je i sa svojih 90 godina Glasnik čitala i razumjela ga iako je bila prosta seljanka. Pitanje je, kako je to Branka i rekla, želim li razumjeti tekst ili ne, je li mi važno moje hrvatstvo ili ne. Stjepan Blažetin nam je pročitao nekoliko svojih lijepih, kratkih, slikovitih, razumljivih pjesama, a na našu molbu nam ih je i analizirao, tako da smo se osjećali ne samo na susretu pjesnik – čitatelji nego i kao da smo na satu književnosti. Kod svake pjesme ispričao nam je što je bilo ono što ga je potaklo da ih napiše, pa smo tako mogli zaviriti i u tajne pisanja poezije.

Bračni par Blažetin učinio nam je to poslijepodne zanimljivim i nezaboravnim. Hvala im za to i dobro nam došli i drugi put.

Živko Gorjanac

Visti iz žitka čepreških Hrvatov

O čepreški Hrvati ne čujemo gustokrat, oni više volu skromno u tišini djelati, sastati se, ostati med sobom. Mogli bi reći, to im lako ide na ruku, pokidob oko 50 doseljenikov živi u ovom gradu. Oni su svi došli iz okolišnih hrvatskih sel simo stanovati. Danas svi imaju obitelj, i kad skupabrojimo i te kotrige od familijov, danas je ovde približno dvisto ljudi kako-tako povezano s hrvatstvom. Jur u drugom periodu rikta posle gradske Hrvatske manjinske samouprave Marija Kralj, i ona se zna ponositi svakim malim uspjehom koji pravoda zna polipšati žitak ove male, ali tim već oduševljene zajednice.

Mišani jačkarni zbor dojuče ljetu će proslaviti petu obljetnicu osnutka, pod dirigiranjem Undanke Sabine Balog, a nedavno su dostali poziv u partnersku općinu Delnice. Po riči predsjednice, u ljeti se priredjuje na Polana folklorni festival, na to su lani pozvani čepreški jačkari, samo im skromni budžet nije dozvolio to putovanje. Sad još imaju vrimenta za pisanje naticanj i jako se ufaju da će ljetos bar za putne stroške moć sabrati pinez.

„Za jesen imamo veliki plan, to znači, svako drugo ljetu si organiziramo hrvatski dan. Iako još i dan-danas ne dobivamo nikakovu potporu od grada i to je jedna veća manifestacija, nek svako drugo ljetu moremo si isplatiti priredbu, ali onda si pozovemo takove goste kamo i mi kanimo projti na nastup, od Slovačke sve do Esteraja. To je naš Dan Hrvata u Čepregu, ne dajemo tomu velike naslove. Predlani va crikvi pod grbom Draškovića i Jankovića je skupadošlo oko dvisto folklorashev, jačkarov, svi su bili u narodnoj nošnji, još i gospodin Dumović su se oduševili od toga” – je nas informirala nadalje Marija Kralj.

Skoro od samoga utemeljenja ovoga manjinskoga tijela je pokrenut za dicitu jezični tečaj. Ti mališani danas idu va više škole i kad se vraćaju u petak domom, prvo im je da idu u pol šestoj na tu djelaonicu. Pokidob još imaju i daljnjih najavljenikov, Hrvatska manjinska samouprava ne isključuje da će vrijeda morati ganuti još jednu grupu. Sada su osmime divojke, one su već od osam ljet

I ove divojke se uču po hrvatski, zato su i štale pjesme na promociji knjige Antona Slavića

skupa, tajedno jednu uru imaju hrvatskoga, i interes za jezik se je samo povećao u minuli miseci. – *To je naš uspjeh, uspjeh Hrvatske manjinske samouprave, na ovo moremo biti ponosni da smo nešto dali iz srca našoj dicitu. Nažalost i to nije dosta, kad ovim pohodnikom hrvatski jur nije materinski jezik, kot nam. Mi se doma još u Hrvatskom Židanu po hrvatski pominamo, ali naše hištvo je jur*

Marija Kralj, predsjednica čepreške Hrvatske manjinske samouprave, prošli misec pozdravila je u svojem gradu dr. Nikolu Benčića i autora knjige Plajgorski zvoni, dušobrižnika Antona Slavića

Sastav Hrvatske manjinske samouprave

mišano, pravoda ugarski jezik hasnujemo doma, na svaki dan – dodaje još prvakinja čepreških Hrvatov. U klubu se uču po hrvatski dica, a uz to ovde živeći Hrvati redovito imaju i hrvatske večere, kamo se svaki put pozove svenek jedan znameniti človik iz Gradišća s predavanji, npr. farniki, pjesniki, profesori ali zgoda se kad jednostavni stariji ljudi dojdju pak povidaju od svojega žitka, tradicijov, negdašnjih običajov. Svaki misec jur šesto ljetu na treću subotu i ovde služi hrvatsku mašu gospodin Štefan Dumović, farnik Hrvatskoga Židana, koga je Marija Kralj nazvala „katalizatorom od Unde do Petrovoga Sela“. Ona smatra da je dosidob hrvatski jezik sačuvan u jački i vjeri, a i drugim čepreškim Hrvatom i njevim nasljednikom kanu napraviti volju da se priključuju ovomu djelovanju i tom krugu koji je znova otkrio svoj identitet i prepoznao želju da se gušćekrat strefi polag spomenute vridnosti.

-Tiho-

Jačkarni zbor jur četvrto ljetu djela pod peljanjem Sabine Balog

Naše bunjevačke mise

Dragi Čitatelju! Ako te put dovede nekim slučajem u Baju, Ti navrati u našu fra njevačku crkvu. Ako si željan vidjeti ljepote, toga se možeš nauživati.

Dao Bog da dođeš onom prilikom da je to možda posljednja nedjelja u mjesecu, i to prije podne u pola deset. Unaprijed Ti skrećem pažnju na jednu okolnost: da ne ustukneš kada vidiš koliki svijet izlazi iz crkve s one prethodne njemačke mise koju služi župnik ovoga svetog hrama na njemačkome. A da se vrlo ne iznenadiš kada vidiš koliko nas je malo koji ulazimo na našu bunjevačku misu. Ti koji možda dolaziš sa strane i nisu ti poznata lica vjernika, nećeš se zgražavati od pojave koja nas Bunjevce u srce ubode. Nakon naše mise opet ulazi prilično mnogo svijeta na onu misu koja počinje u pola jedan, a koju smo mi nekada nazivali gospodskom misom. Ulaze i stariji i mlađi, a među njima u lijepom broju i naši čiji su djedovi bili glavni „stupovi“ ove crkve. To su potomci onih koji su žrtvovali mnogo i sredstava i truda da se ova crkva izgradi. Njihova imena čuvaju one mramorne ploče u crkvi po kojima se može ustanoviti tko su bili zapravo oni koji su podigli ovu crkvu sa svojim „fratrovima“ u znak zahvalnosti Svevišnjemu što ih je pomogao da se okuće i da zasnuju stvarno jake svoje zajednice.

Eto, rekoh, njihovi potomci dolaze danas uglavnom na mađarske mise. Sva sreća – u nesreći – što je Baja danas najjače hrvatsko mjesto u županiji, zahvaljujući svima onima koji su u ne baš najslavnijim vremenima iseljeni i raseljeni iz svojih sela pa danas žive u ovome našem gradu na Šugavici.

A kada uđe svećenik, naš pater Ivan Holjević, i zabruje orgulje i on prozbori prve svoje riječi, naša se srca pomalo smire, ne gledamo više koliko nas je, koga ima i koga nema, predajemo se onomu duševnom miru koji će nam pomoći da ustrajemo do sljedeće prilike. A to je mjesec dana.

Prođe tako jedan sat u molitvi i pjevanju pobožnih pjesama, saslušamo propovijed oca Ivana, koju on iznosi s punim i lijepim muškim glasom, koji ne odaje njegove godine, a kojih je već preko osamdesete. Čitaju se dijelovi iz Svetog pisma, a to su već naši mještani, jedan profesor više škole i jedan nastavnik stručne škole.

Nama je drago što je pater Ivan tako lijepo prihvatio nas, pa iako je on podrijetlom kajkavac iz hrvatskog Zagorja, mi ga štujemo

i cijenimo baš tako kao da je naš Bunjevac Bačvanin.

Dragi Patere. Mi se ufamo da ćemo još dugo uživati u vašim lijepim i sadržajnim propovijedima. Nadamo se da ste nas prihvatili takve kakvi jesmo. Sigurni smo da Vama ne smeta da mi Vaše hrvatske mise nazivamo bunjevačkima, kako ćemo to i ubuduće činiti, jerbo mi postojimo samo dotle dok se nazivamo Bunjevcima i Šokcima. Pa čak i Raca iz Dušnoka i Bačina bude na ovim našim misama. Ali smo mi svi jedni i složni u nastojanju da sačuvamo ono malo našega što ga još imamo.

Jedino što nas boli, da je prilično malo mladog svijeta. A djece skoro i nema, izuzev jedne male koja je uvijek prva kada se izlazi pred oltar za pričest, mada ona hostiju još ne dobije, samo znak križa na čelo malo.

Bože! Kuda su nestala ona vremena kada su naše bake vodile unučad na ranu misu – zornicu – ili na veliku misu, budući da je tada još svake nedjelje i o svim blagdanima crkvenim velika misa bila isključivo bunjevačka. Možemo kukati, ali nam to ne pomaže. Ipak trebamo ustrajati, i čvrsto se držati toga što je naše, a koje je toliko često hijelo biti oteto.

I ovih nekoliko riječi kojima želimo zahvaliti pateru Ivanu, imaju namjeru da pronesu glas o nama u one domove u kojima se još pozdravlja sa Hvaljen Isus i Marija.

Dragi Patere! Možda i Vi primjećujete da bude i takvih nedjelja kada nas je nešto više nego obično. Vi nam možete još više i od dotadašnjega pomoći ako svoje propovijedi – mi velimo pridike – malo prilagodite razini znanja hrvatskoga jezika, ovomu našem znanju bunjevačkoga zavičajnoga nam govora.

Stipan Švraka

KAPOŠVAR – U središtu Šomoške županije 8. ožujka otvoren je Turistički sajam. Otvorio ga je načelnik grada Kapošvara Károly Szita zajedno s Árpádom Bárdiem, predsjednikom Skupštine Šomoške županije i predsjednikom Regionalnoga turističkog odbora južnoga Zadunavlja. Otvaranju, u ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, nazočila je prvi konzul Jadranka Telišman. Hrvatsku i njezinu turističku ponudu predstavljale su turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Sisačko-moslavačke županije te Turistička zajednica grada Poreča. One već tradicionalno svake godine sudjeluju ovome turističkom sajmu, s velikim uspjehom, što se ogleda i u sve većem zanimanju mađarskih turista za posjet upravo ovim kontinentalnim dijelovima Hrvatske.

SVETI MARTIN – Političari i stručnjaci turizma iz Austrije, Mađarske i Slovenije ujedini se kako bi pojačali investicije u prekograničnom prirodnom parku Raba-Őrség-Goričko. Tako je nedavno održana sjednica u Svetom Martinu na Rabi kojoj je sudjelovalo oko 35 delegata iz Mađarske, Slovenije i južnoga Gradišća. Sudionici su izradili nacrt o boljoj prekograničnoj suradnji. Tako predviđaju izgraditi bolju infrastrukturu i stručno izobraziti turističke vodiče. Premda konkretni plan nije izrađen, organizatori su predstavili košaru punu kulinarskih specijaliteta iz sve tri zemlje. U nastupajućim mjesecima doći će do ponovnog sastanka gdje će se izraditi konkretni planovi suradnje.

KAŠAD – Kako nas je izvijestila predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Kašada Zorica Gaveler, Plesna grupa Dola koja je nakon male stanke ponovno počela djelovati i okuplja tridesetak mališana kojima se bave Anita Sondi i Anet Juhas, 11. ožujka imala je nastup u Staračkom domu u Bremenu. Naime, tamo su razveselili umirovljenike i pitomce doma veselim programom povodom ovogodišnjeg Dana žena. Kako kaže Zorica, mališani svake subote marljivo vježbaju u prijepodnevnim satima i lijepo napreduju. Hrvatska samouprava zajedno s mjesnom samoupravom planira ove godine proslaviti „Dolinu“ desetu obljetnicu utemeljenja, koja je glas Kašada pronijela naširoko. Uz to planira se i hodočasni put u Vukovar i na Jud te posjet „Dolinih“ članova našoj Hrvatskoj gimnaziji u Budimpešti i upoznavanje sa znamenitostima glavnoga grada. Bio bi to poklon kašadskim mališanima za ovogodišnji Dan djece, veli Zorica Gaveler.

Po devetnaest ljeti obnovljeno prijateljstvo

Odru i Nardu su nanovič spojile pjesme i suze

Koliko znači po devetnaest dugi ljeti nevidjenja, neznanja zopet se strefiti, objamiti, iskuševati se sa starimi poznaniki, prijatelji od 9. marcijuša, nedilje, točno znaju Nardarci. I zašto je sudbina naglo prekinula ovo prikogranično povezivanje za vrime Domovinskoga boja, a i zašto se nisu dali nigdar zabiti, izbrisati iz glave ti srićni trenutki provedeni jednoč u Nardi, a jednoč u Odri? Na ovo si more i jedna i druga strana odgovor iskati u sebi. Koja je bila ta moć, ta nevidljiva tajna nit ka je bila jača i od vrimenske i geografske daljine i koja je pri prvoj prilici sastanka najpr pozvala iz človika i suze radosnice, to znaju svi oni jačkari ki su toga dana otputovali u Odru, a kasnije u Zagreb da sudjeluju na protulićnom folkloronom festivalu gostodavateljev. O dolasku Gradišćancev u Odru, ovako nam je govorila Mirna Maravić, predsjednica Kulturno-umjetničkoga društva Mladost: – *To prijateljstvo za nas znači prvenstveno ljubav. Trebali ste viditi njeva lica kad su izašli iz autobusa, i lica ljudi koji su je dočekali poslije toliko ljet. To je bilo izlivanje ljubavi, sriće i zadovoljstva, suze su tekle cijelim putem, prekrasna je ta čut, i ja se ufam da ćemo to i nadalje nastaviti. Od generacije ka je bila u Nardi i koja ih je dočekala, još sam ostala jedino ja, kot predsjednica društva. I ja sam bila u Nardi, bilo je prekrasno tamo, jedno lipo i ugodno druženje. Mladi narašćaj je isto tako s oduševljenjem primio goste, družili su se, iako su zboraši stariji, ali jednostavno ta razgovor, priča je krenula. Ovde, med nami, je ljubav čutljiva.*

Po devetnaest ljeti su Nardarci nanovič zašli u Odru, polag Zagreba. Selo u Turopolju (Novi Zagreb) ima svoju crkvu, školu još iz 18. stoljeća, čuvarnicu, a od Domovinskoga boja i na tom mjestu se čuda česa prominjilo i stalno raste i broj stanovništva. Njev KUD Mladost osnovan je 1976. ljeta i u svoji redi

okuplja prvenstveno osnovnoškolare i sridnjoškolce u tri folklorni skupina i tri grupa tamburašev. Njih smo vidili na pozornici dotičnoga dana u Zagrebačkom kazališću lutkov na spomenutom folkloronom spravišću, koje se je začelo u 19 uri. Gosti koncerta su bili naši jačkari i KUD Brezovica. Nardarski mišani zbor je u dvi bloki predstavio gradišćanske jačke, pod dirigiranjem Magde Horvat-Nemet i uz muzičku pratnju Zoltana Pezenhoffera, a zavridili su burni aplauz publike. Kad je došlo do predaje darov, Kristina Glavanić, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave u Nardi, i zapravo inicijatorica prik ke su se u prošlosti povezale Narda i Odra, jedva je mogla prevladati suze

i svoju ganutljivost pri pozdravni riči. Isto takove suze smo mogli otkriti i na mnogi obrazi gostov, kot i domaćinov. – *Teško je sad bilo što reći* – je to najprlje izgovorila mlada dama, prilikom našega razgovora poslije nastupa. – *Prvi susret je bio 1989. kada su se prvi put srele ove grupe, drugo ljeto još jednoč smo se našli, a zatim je došao boj i zničio je med kudovci kontakt, ali privatne veze su i te strahote preživile. Prošlo ljeto smo se znova čuli, kad je naš zbor slavio 20. obljetnicu, i Dan Hrvatov smo imali takaj u selu, ali onda nisu mogli naši prijatelji dojt zavolj drugih obavezov. No, nisu ni oni na nas pozabili i jako nam je bilo drago da smo dobili poziv na Protulićni festival. I što nam ovo znači? Prijateljstvo s pravimi Hrvatima, s otvorenimi hrvatskimi srci. Oni nam Hrvatom u dijaspori moru dati čuda emocijov, čuda mudrosti i puno tanačov. Oni su nam najmoćniji savezniki u našem djelovanju suprot asimilacije i u jačanju nacionalnoga identiteta. Kako se kaže, prijatelji će doputovati na Dan Hrvatov u Nardu, u misecu juniušu, i u prikograničnoj suradnji predvidjeno je još povezivanje Ognjogasnoga društva Narde i Odre, iako Gradišćanci jur imaju odlične veze s fajbegari u Murskom Središću.*

Još je zvučala jačka kad smo sjeli na autobus kasno u noć, pod velikim uticajem svega vidjenoga i čuvanoga, ali sam sigurna kad bi bila pitala u zori, kad smo domom zašli, je li vridno bilo nedilju prebaviti s mašom u zagrebačkoj katedrali, u prijateljskoj radosti u Odri ter pri profesionalnom nastupu u Zagrebu, zatim još u druženju, pominkanju i veselju, svi bi jednoglasno rekli „da“.

-Timea Horvat-

Mišani zbor iz Narde pri zagrebačkom nastupu

Sliva Kristina Glavanić, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave u Nardi, predaje dare Mirni Maravić, predsjednici KUD-a Mladost u Odri

Obljetnica „Tamburice“

U našoj budimpeštanskoj gimnaziji 5. ožujka održana je svečana proslava 20. obljetnice Plesnog ansambla „Tamburica“. Okupila se cijela škola, još i najmlađi iz vrtića, a nazočni su bili i nastavnici, profesori škole, odnosno zastupnici Hrvatske samouprave II. okruga (koji su organizirali i potpomagali svečanost).

Proslavu je otvorila ravnateljica škole Marija Petrič, koja je istaknula važnost čuvanja tradicije, odnosno izrazila svoje zadovoljstvo i ponos dotadašnjem radu. Kao organizator, gospodin Stipan Vujić, predsjednik Hrvatske samouprave II. okruga i bivši ravnatelj te ustanove, priopćio je svoje misli i uspomene o počecima rada. Nakon svečanih govora Antun Kričković i Marija Silčanov-Kričković predali su zahvalnice članovima skupine, te ravnateljici i Stipanu Vujiću. Zahvalnicu su također dobili Marija Silčanov-Kričković i Antun Kričković. On je u svojem pozdravu govorio o plesu, što daje ravnotežu u duši i u srcu svima koji ga vole. Ples je i

sredstvo za očuvanje hrvatske samobitnosti, što je dužnost onima koji stupe u ovaj ansambl.

U okviru ove proslave otvorena je i izložba fotografija koja svjedoči o povijesti ansambla od 1988. Izložba je razmjerno mala, sadrži ukupno 64 slike, ali izražava cijeli ugođaj i trud svih onih koji su ulagali mnogo rada za „Tamburicine“ uspjehe.

Nakon programa slijedio je ples tijekom cijelog poslijepodneva.

Ovo je bio samo početak niza priredaba koje će se završiti 24. svibnja s predstavom u Kazalištu Erzsébet Liget. *B. Letenyei*

21. ožujka – Svjetski dan šuma

Svjetski dan šuma prvi put obilježen je 1976. na poticaj Ujedinjenih naroda. Šume su čuvari prirode. One čuvaju i pročišćavaju vodu, štite od poplava, a za vrijeme suše opskrbljuju vodotoke. Čuvaju tlo, štite ga od isušivanja i osiromašenja, te klizanja i erozije. Uništavanjem šuma nastaju ekološke promjene sa štetnim posljedicama, među kojima su promjena tla i klime, te nestanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta.

Sječa šuma uvjetuje promjene temperature i smanjenje vlažnosti, te povećanje brzine vjetra. Iz kišnih šuma potječu mnogobrojne vrste voća, povrća i začina bez kojih bi naša prehrana bila nezamisliva, primjerice banane, avokado, kikiriki, kakao, kokos, kava, cimet itd. Tropske šume nisu samo rezervati nebrojenih biljnih i životinjskih vrsta, nego imaju i važnu ulogu u izmjeni kisika i ugljičnog dioksida, koji su uvjet opstanka života, ali se, nažalost, i dalje sijeku i uništavaju. Tropske

šume u 19. stoljeću zauzimale su 20-ak posto kopnene površine, a potkraj prošloga stoljeća ispod sedam posto. Kako do daljnjeg uništavanja ne bi došlo, pokrenute su razne poduzetnosti: proglašenje zaštićenih područja. Onečišćenje, brane hidroelektrana i klimatske promjene mogli bi uništiti neke od najvažnijih rijeka u svijetu. *beta*

Izradila: Dijana Kovačić
iz Ficehaza

2. travnja – Međunarodni dan dječje knjige

Dječje knjige doista omogućuju da na krilima mašte otploviš u neki drugi svijet. U njima je još bezbroj svjetova, raznih neobičnih stvorova, nemogućih i mogućih doživljaja.

Znate li da 2. travnja, na rođendan jednog od najvećeg i najslavnijeg pisca dječjih bajki, poznatog Danca Hansa Christiana Andersena, već se 30 godina u svijetu održava **Međunarodni dan dječje knjige**.

Prilika je to za prisjećanje na sva ona književna djela koja su obilježila naše djetinjstvo.

Danski književnik **Hans Christian Andersen** rođen je 2. travnja 1805. u gradiću Odenseu kao sin siromašnog postolara i majke koja je poslije muževljeve smrti morala raditi kao pralja. Mučno se probijao do književne potvrde, da bi danas širom svijeta bio poznat kao „kralj bajki“. Dan njegova rođenja obilježava se kao Međunarodni dan dječje knjige, a najznačajnija svjetska nagrada na području dječje knjige jest Andersenova nagrada, često nazivana i „Mali Nobel“. Andersenova su djela prevedena na više od 80 jezika i bila su nadahnuće za stvaranje mnogih kazališnih djela, baletnih predstava, filmova, kipova i slika. Bajke su mu prevedene na četrdesetak različitih jezika. Njegovih više od 150 priča za djecu označili su ga kao jednu od najvećih osobnosti svjetske literature.

Vjetar puše...

Vjetar puše jako, jako,
Lišće pada polagano.
Drveća su tužna.
Zakaj? Zato kaj
Nemaju zelena lišća.

*Angelika Balla,
5. razred, Serdahel*

KEMLJA – Sto šezdesetu obljetnicu Ugarske revolucije 1848. su pretrpšloga vikenda i u Kemlji proslavili stanovnici s posebnim programom kod spomenika, u susjedstvu crkve Hrvatske Kemlje ter hrvatske čuvarnice „Sunašce”.

ZAGREB – U organizaciji Mađarsko-hrvatske industrijske i trgovinske komore, 26. ožujka u zagrebačkom hotelu „Westin” priređuje se stručni forum o aktualnim gospodarskim pitanjima u Hrvatskoj. Pozdravne riječi sudionicima foruma uputit će dr. Marko Győrvári, predsjednik Mađarsko-hrvatske industrijske i trgovinske komore, te Péter Dunai, glavni tajnik Mađarske trgovinske i industrijske komore. O Monetarnoj politici Hrvatske narodne banke i planiranim tijekovima vezanim za priključenje Europskoj uniji, politici kamata i tečaja, te planiranim promjenama u zakonu o devizama izlagat će mr. sc. Adolf Matejka, viceguverner Hrvatske narodne banke, a o Zaštiti okoliša u Hrvatskoj iz motrišta priključenja Europskoj uniji, strateškome planu Hrvatske za provedbu prilagodbe, aktualnoj situaciji i budućem stanju zaštite okoliša u Hrvatskoj izlagat će predavač Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Na forumu, gdje se očekuje četrdesetak sudionika, bit će riječi i o mogućnostima ulaganja za strane tvrtke u Primorsko-goranskoj županiji, o čemu će govoriti Vinko Mičetić, predsjednik Županijske komore grada Rijeke, Hrvatske gospodarske komore, a o poslovnom okruženju u Republici Hrvatskoj, osnivanju poduzeća, porezima i poreznim olakšicama, mogućnostima natječaja za gospodarstvenike, novim zakonima i propisima vezanim za gospodarstvo predavanje će održati Lidija Švaljek, ravnateljica Centra za poslovne informacije Hrvatske gospodarske komore. Moderator stručnoga foruma je Éva Gátaí, izvršna ravnateljica Mađarsko-hrvatske industrijske i trgovinske komore. Radni je jezik foruma hrvatski, s posljedičnim prijevodom na mađarski.

Dvadeset i peto, jubilarno natjecanje hrvatskih vinogradara u Mađarskoj

U organizaciji Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, Hrvatske manjinske samouprave grada Harkanja i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, u harkanjskom domu kulture 14. ožujka upriličena je svečanost proglašenja rezultata ovogodišnjeg natjecanja hrvatskih vinogradara u Mađarskoj.

Započeto prije 25 godina s desetak gazda i desetak uzoraka vina u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae, društvo vinogradara prije desetak godina preraslo je u Udrugu kojoj je na čelu Mišo Hepp. Vina hrvatskih vinogradara u Mađarskoj već 25 godina ocjenjuje predsjednik međunarodnog ocjenjivačkog suda, nekadašnji ravnatelj Vinskoga zavoda u Pečuhu, znanstvenik dr. Lajos Diófási.

On nam je kazao kako je ove godine na natjecanje pristiglo 130 uzoraka bijelih i crnih vina, od čega 70 bijelih i 38 uzoraka crnih vina. Od pristiglih uzoraka 15 je zlatnih, 67 srebrnih, 33 brončana i 15 vina koja su dobila zahvalnicu. Moram kazati kako su ovo veoma kvalitetna vina, reče dr. Diófási. Omjer između zlatnih i srebrnih odličja veoma je dobar i pokazuje kako je izvršna kolekcija vina sudjelovala natjecanju. To su vina dobrih okusa. Višegodišnje iskustvo pokazuje ako omjer zlatnih i srebrnih odličja dostiže dvotrećinski dio, onda možemo govoriti o veoma dobrim vinima. Velikih razlika između crnih i bijelih vina nije bilo. Od crnih vina imamo pet zlatnih, 12 srebrnih i sedam brončanih, a među bijelima imamo 10 zlatnih, 46 srebrnih, 26 brončanih i 15 zahvalnica. Kod srebrnih vina značajno je kako se radi o izvršnim vinima, ali ima nedostataka u skladu. Ta će vina dozrijeti, ona u velikoj većini dostižu zlatna vina i ako dozriju, onda bi i ona zacijelo bila zlatna. Godina 2007. bila je veoma sušna, stoga su i okusi vina siromašniji, treba gnojiti vinograde, riješiti problem zadržavanja vode i vlage, sve to treba uzeti u obzir kod srebrnih vina koja su tanja i nisu toliko «pričljiva» kao zlatna vina.

Radost je biti među hrvatskim vinogradarima u Mađarskoj koji su prihvatljivi na sve

savjete i brinu se o svojim vinima te iz godine u godinu napreduju, što je moje 25-godišnje iskustvo, kazao je dr. Diófási.

Đuro Taradija, ovogodišnji zlatni vinogradar, s glavnom nagradom natjecanja: s bačvom s izrezbarenim hrvatskim grbom, drvo-rezbara, umjetnika Győzsa Szatyora koji već 15 godina rezbari bačvu bez naknade, i člana Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj. Đuro Taradija vino drži u bačvama u kojima ga je držao još njegov djed na čijem je zemljištu i posadio prije četiri godine svoj mali vinograd koji se iz godine u godinu sve više zlati. Želimo se i širiti, kaže Đuro, mjesta imam, ali ima mnogo posla oko vinograda, a ja sam dosta zauzet i samo preko vikenda mogu raditi u vinogradu. Najbolje bi bilo kada bi se čovjek mogao baviti seoskim turizmom i tako na neki način plasirati vino, trebalo bi nešto tako i kod nas u Kukinju. I ja sam se iznenadio nagradi, a i ostali vinogradari iz Kukinje, Ivo Grišnik, Tibor Križić, koji su postigli dobre rezultate te dobili poticaj za daljnji rad. Svi smo dobili zlatna odličja, to je izvršno. Već smo i prijašnjih godina dobivali nagrade. Tako sam ja prije dvije godine već dobio zlato, lani srebro, a idemo redovito i na natjecanje vinogradara u Semelj koje je također jedno od boljih u županiji. I tamo sam lani dobio zlatno odličje.

Kod nas dobro uspijevaju crna vina i mi na natjecanja nosimo naša crna i rose vina. Prošla je godina pogodovala našim sortama – priča mi Đuro. Kada sam ja prije četiri godine bila u Đurinu vinogradu na Vinkovo, blagoslovio ga je Franjo Pavleković. Koliko je godina trebalo od krštenja do zlatnih medalja? Četiri godine. Nema Đuro velik vinograd, 440 čokota crnoga grožđa. Portugizac, frankovka i cabernet franc. Vinograda ima Đuro i na Mostaru, ali ovo zlatno vino i ovaj mladi vinograd je u Paljitzki. A za što je dobio zlato? Za izvrsni rose cuvée i izvrsno miješano crno.

Na natjecanju je sudjelovao i Vjekoslav Telišman, suprug Jadranke Telišman, prve konzulice Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, koji nam je kazao: Moj djed je 1910. kupio vinograd koji danas obrađujemo moj tata i ja. Nažalost, ne vidim svoga nasljednika. Vinograd imamo kod Popovače, imamo bijela i crvena vina, muskat i souvignon. Gospodin Telišman koji predstavlja hrvatsku diplomaciju s vinima među hrvatskim vinogradarima u Mađarskoj sudjelovao je nedavnom natjecanju vinogradara u Šokačkom keru. Raduje se što je odnio svoja vina i u Mohač i na natjecanje Udruge hrvatskih vinogradara, gdje je njegova mješavina dobila srebrno odličje. Kako kaže, mađarska su vina vrlo dobra i kvalitetna.

Kako veli vlasnik Vinske kuće «Planina» Zoltan Horvat, koji se natjecao svojim izvrsnim vinima: portugiscem, cabernet franc, kraljevinom i frankovkom, važno je sudjelovati natjecanjima. Zanimljivo je kako su mohački Hrvati na čelu sa Zoltanom Horvatom u povodu ovogodišnjih mohačkih buša predstavili domaće vino «larfa». To je moje vino, kaže Zoltan. Naši su stari Šokci svoje vinograde imali u Planini i gotovo su svaki dan išli tamo, zato sam i ja svoju obiteljsku vinariju i podrum nazvao Vinska kuća «Planina». Moja šokačka duša potaknula me je da napravim i dam ime jednom svom vinu «larfa». Planiram svake godine za poklade izaći s tim vinom u Mohač. Danas sam za sva svoja vina osvojio srebrnu medalju, tako i za vino larfa. To je lagano vino, sastoji se od portugisca, a ima i

nešto frankovke u njemu. Portugizac nije poznat po svojoj trajnosti i zrelosti, od njega se pravi pitko crno vino koje brzo treba popiti.

Mene, kao mladog vinogradara koji obrađujem vinograde tek četiri godine, privlače ovakve manifestacije, u prvom redu da naučim nešto, drugo da budem u društvu svojih prijatelja i znanaca s kojima se rijetko viđam, a treći razlog je dobra glazba, jelo i dobra vina. Uzgajam vinovu lozu na četiri hektara mladih nasada. Od 2007. godine imam prvi urod i prva vina, polako počinjem plasirati svoja vina, razmišljati o raspodjeli i prodaji, kušaonici. Imam dosta planova, namjeravam profesionalno se baviti vinogradarstvom. Sorte koje uzgajam posadio sam na temelju savjeta. Ali tvrdim da klimatski uvjeti, tlo i sve ostalo što utječe na uzgoj grožđa na mohačkoj Planini pogoduje crnim sortama. I satri zapisi koje smo pronašli to potvrđuju. Osamdeset posto sorti prije filoksera u Mohaču bile su crne sorte. Tako sam ja sadio frankovku koja mi je privlačna i draga sorta, jer se uzgaja isključivo u Karpatskom bazenu, a imam i svjetske sorte cabernet souvignon i cabernet franc zato što se one pokazuju jako dobrima, daju dobro vino, imam i nešto pokusa, nero, mađarsku hibridnu sortu koja daje lijep rose i boju svim vinima. Sadio sam još dvije sorte bijeloga vina, királyleányku, sortu iz Karpatskog bazena, koja daje trend vino, lagano mirišljivo bijelo pitko vino. Imam i cirfandi, specijalnu sortu karakterističnu za pečuško vinogorje, ona u jako dobrim godinama daje izvrsno desertno vino. Izvodim pokuse i pokušavam napraviti i desertno vino.

Teško je plasirati, nažalost, vina iz mohačkog vinogorja, konkurencija je golema, a mohačko vinogorje je malo poznato. Profesionalni vinogradari, njih umalo 90%, primjerice iz Egera i iz drugih velikih vinogorja, točno i ne znaju gdje se nalazi naše vinogorje, a ako vinari ne znaju, možete misliti kako obični potrošač misli na Mohač. Ali moje je mišljenje da kakvoća naših vina sve dokazuje i s vremenom će to doći na svoje – kazao nam je Zoltan Horvat.

I na kraju nemojmo zaboraviti kako su proglašenju rezultata ovogodišnjeg natjecanja Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj nazočile i konzul gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečak te prva konzulica Jadranka Telišman. Glavnu nagradu, kao što smo već rekli, osvojio je Đuro Taradija, dar HDS-a Ivo Grišnik, dar Saveza Hrvata u Mađarskoj Zoltan Kovač, a mnogi su vinari dobili vrijedne poklone, darove robne kuće Praktiker. Natjecanju su u velikom broju sudjelovali i vinari iz Kutine, članovi Udruge vinogradara i voćara Moslavine «Lujo Miklaužić».

Branka Pavić-Blažetin

Objelodanjen novi svezak Manjinskog vodiča za 2008. g.

U priređivanju Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Uredu premijera, u nizu izdanja Manjinski vodič objelodanjen je drugi svezak. Knjiga s predgovorom stručnoga tajnika Ferenc Gémésia podrobno izvješćuje o potpori iz državnog proračuna namijenjenoj manjinama tijekom prošle godine. Manjinski vodič predstavlja uporabu sredstava koja su osigurana radi ostvarivanja programa državnih manjinskih samouprava oko osnivanja i preuzimanja ustanova, koji služe upotunjanju kulturne autonomije manjina. Posebno poglavlje razlaže uspješne projekte koji su ostvareni putem intervjenskog i koordinacijskog fonda državnoga proračuna Stručnog tajništva za nacionalnu i manjinsku politiku Ureda premijera. Može se pročitati opširno izvješće o potpori uspješnih projekata koji su ostvareni u suradnji s vladama susjednih država, na temelju zajedničkih državnih mješovitih manjinskih odbora, i projektima koji služe jačanju uporabe materinskog jezika u javnom životu. Izdavač će novoobjavljeni broj Manjinskog vodiča dostaviti državnim manjinskim samoupravama. Izdanje se može nabaviti na tajništvu Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine Ureda premijera. Podrobne tablice o potpori Ureda premijera za 2007. godinu namijenjenoj manjinama mogu se naći na web-stranici tajništva.

Izvor: www.nek.gov.hu

Novo vodstvo DSHV-a

U prepunoj dvorani Gradske kuće u Subotici DSHV je na IX. redovitoj izbornoj skupštini stranke 2. ožujka 2008. godine, uz brojne goste iz Republike Hrvatske, Republike Mađarske te u nazočnosti predstavnika hrvatskih institucija u Republici Srbiji i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, izabralo novo vodstvo. Tajnim glasovanjem izabran je predsjednik, Predsjedništvo i Vijeće DSHV-a. Za novoga predsjednika izabran je dosadašnji predsjednik dipl. ing. Petar Kuntić, koji je od 235 nazočnih izaslanika iz cijele Vojvodine koji su glasovali dobio povjerenje njih 227. Treba napomenuti da je u novome Vijeću DSHV-a (najviši organ upravljanja između dvije skupštine) od ukupno 45 izabranih vijećnika njih 20 izabrano prvi put u organe upravljanja stranke. Izaslanici IX. redovite skupštine DSHV-a na završetku skupštine donijeli su jednoglasno zaključke izborne skupštine Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

(P. K.)

SPLIT – Od 5. do 9. ožujka održan je 13. međunarodni gastronomski i turistički sajam GAST 2008, kojem je ove godine zemlja partner bila Bosna i Hercegovina, a Mađarska je imala svoj dan na sajmu, i to 7. ožujka. Ovogodišnji GAST, vodeća hrvatska gastronomska manifestacija u čijem je sastavu niz specijaliziranih sajmova prehrane, pića, hotelske i ugostiteljske opreme, turizma, vina te namještaja, po broju sudionika, kažu organizatori, nadmašio je lanjski za 30%. S 1269 izlagača iz 21 zemlje sa svih kontinenta: BiH, Austrija, Belgija, Brazil, Češka, Francuska, Indonezija, Italija, Kanada, Kina, Mađarska, Makedonija, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Peru, Južna Afrika, Australija, Srbija, Slovenija i Hrvatska. Kako je naš tjednik izvijestila Éva Gátaí, izvršna ravnateljica Mađarsko-hrvatske industrijske i trgovinske komore, sa sjedištem u Zagrebu, sajam je bio prigoda i za susret mađarskih i hrvatskih poslovnih ljudi, a na njemu izlagalo je i Veleposlanstvo Republike Mađarske u Zagrebu na posebnom štandu, kojim je predstavljena kulturna i turistička ponuda Mađarske. Sajmu je nazočio i László Pinter, dopredsjednik Skupštine Zalske županije, koji je vodio razgovore i sa županom Splitsko-dalmatinske županije. Uz njega sajmu je nazočio i veleposlanik Republike Mađarske u Zagrebu Péter Györkös. Mađarski izložbeni prostor posjetio je i gradonačelnik grada Splita Ivan Kuret odazvavši se pozivu veleposlanika Györkösa. Na štandu gosti su mogli kušati mađarske specijalitete i vina. Osim obilaska štanda i razgovora o mogućnostima suradnje mađarskoga i hrvatskoga gospodarstva, gradonačelnik Kuret i veleposlanik Györkös razgovarali su o mogućnostima uspostave suradnje grada Splita s nekim od mađarskih gradova.

BEČ – Tradicionalni seminar Mladine europskih narodnosti, kratko MEN, sastat će se ljetos pod geslom „Dodatne vrijednosti manjina“ za Europu. Seminar organizira ovaj put omladinska organizacija manjine s njemačkoga govornog područja u Sjevernom Schleswigu u Danskoj, i to ne ka dosada u Velikome tjednu, nego u tjednu pred Duhove, od 6. do 12. svibnja. U Grafensteinu u Danskoj sastat će se 120-ak zastupnika omladinskih organizacija europskih narodnih skupina, među njima i zastupnici Hrvatskoga akademskoga kluba i Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj.

Hrvatska – mala zemlja za veliki odmor

PEČUH – U organizaciji Županijske komore Split i Turističke zajednice Splitsko-dalmatinske županije, u Pečuhu na regionalnome turističkom sajmu Tourism 2008 – Travel Bourse of Pécs, održanom od 7. do 9. ožujka, predstavlja se već devetu godinu zaredom i turistička ponuda srednje Dalmacije. Na sajmu su nastupile putničke agencije, hotelsko-ugostiteljske tvrtke i turističke organizacije iz Mađarske, Malte, Cipra, Tunisa, Češke, Slovačke, Poljske i Hrvatske. Ovogodišnji sajam imao je velik broj posjetitelja i izlagača. Hrvatska je svoju ponudu posjetiteljima predstavila na prostoru od petnaestak četvornih metara. Uz domaćine sudjelovali su i predstavnici turističkih tvrtki, a bila je to prigoda za poslovne veze, ali i pojedinačne razgovore s mnogobrojnim posjetiteljima. Priredbu je popratila i Jadranka Telišman, prvi konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu.

Trinaesti Turistički sajam u Pečuhu odlikovalo je više od 160 izlagačkih mjesta, a svojevrsni šlager sajma bila je turistička ponuda Hrvatske i Grčke. Počasni gosti sajma bili su grad Segedin i zapadno Zadunavlje.

Prostor Expo centra bio je premalen da primi sve zainteresirane koji su u tri dana održavanja sajma posjetili izlagače na 2500 četvornih metra izložbenoga prostora. Organizator sajma Pécsi Rendezvényszervező Kht., sajam je ostvario uza stručnu pomoć Industrijske i trgovačke komore Pečuha i Baranje. *bpb*

BUDIMPEŠTA – Od 28. veljače do 2. ožujka održan je međunarodni sajam turizma «Utazás 2008» («Putovanje 2008»), jedan od najvećih sajmova ovoga tipa u regiji i ovom dijelu Europe. Na više od 17 tisuća četvornih metara izložbenog prostora svoju turističku ponudu zainteresiranim posjetiteljima sajma prikazalo je 374 izlagača iz 49 zemalja, među njima i izlagači iz Hrvatske, koja je za mađarske turiste jedno od omiljenih ljetnih odredišta, a na ovom sajmu svoju je ponudu izložila na 110 četvornih metara izložbenog prostora. Mađarski turisti u hrvatskim turističkim statistikama zauzimaju visoko sedmo mjesto po broju dolazaka i ostvarenih noćenja. Na ovogodišnjem sajmu turizma u Budimpešti hrvatsku turističku ponudu predstavili su Turistička zajednica Šibensko-kninske županije, turističke zajednice otoka Krka i Turistička zajednica mjesta Lopara, kazala je za Hrvatski glasnik prvi konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Jadranka Telišman koja je nazočila budimpeštanskom sajmu «Utazás 2008».

**Čitajte i širite
Hrvatski glasnik!**